

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 שיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת וירא

אור

לפום צערא אגרא

בראשית פרק יח (א) וַיֵּרָא אֵלָיו יְקֹקֶב בְּאֵלָנָי מִמְרָא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כַּחַם הַיּוֹם: (ב) וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נֹצְבִים עָלָיו וַיֵּרָא וַיֵּרָץ לִקְרָאתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחֲוֶה אֲרָצָה: (ג) וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי אִם נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֵל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עֲבָדֶיךָ: (ד) יָקַח נָא מַעֲט מִיַּם וּרְחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֵנוּ תַּחַת הָעֵץ: (ה) וַאֲקַחְהָ פֶתַח לַחֵם וְסַעֲדוּ לַבָּכֶם אַחֵר תַּעֲבֹרוּ כִּי עַל כֵּן עָבַרְתֶּם עַל עֲבָדְכֶם וַיֹּאמְרוּ כֹּן תַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: (ו) וַיִּמְהַר אַבְרָהָם הָאֵהָלָה אֶל שָׂרָה וַיֹּאמֶר מִהְרֵי שְׁלֹשׁ סָאִים קָמַח סֹלֶת לְיֹשֵׁי וְעֵשִׂי עֲגוֹת: (ז) וְאֵל הַבָּקָר רֹץ אַבְרָהָם וַיִּקַּח כֹּן בָּקָר רֹדֵף וְטוֹב וַיִּתֵּן אֶל הַנְּעָר וַיִּמְהַר לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ: (ח) וַיִּקַּח חֲמָאָה וְחָלָב וַיִּבֶן הַבָּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן לַפְּנִיָּהם וְהוּא עֹמֵד עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאכְלוּ: (טו) וַתִּכְחַשׁ וְכו' וַאֲבָרְהָם הִלֵּךְ עִמָּם לְשֹׁלָחַם:

בראשית פרק כב (יב) וַיֹּאמֶר אֵל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנְּעָר וְאֵל תַּעֲשֶׂה לוֹ מְאוּמָה כִּי עִתָּה יָדְעִיתִי כִּי יֵרָא אֱלֹהִים אֶתָּה וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת בְּנֵךְ אֶת יַחֲדָד מִמֶּנִּי: (יג) וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל אַחֵר נֹאֲחָז בְּסִבְבָּת בְּקִרְבָּנוֹ וַיִּלָּךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאֵיל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֵלְיָה תַּחַת בְּנוֹ: (יד) וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמְּקוֹם הַהוּא יְקוֹק יֵרָאָה אֲשֶׁר יֹאמֶר הַיּוֹם בְּהֵר יְקוֹק יֵרָאָה: (טו) וַיִּקְרָא מֵלֶאדָּה יְקוֹק אֶל אַבְרָהָם שֵׁנִית מִן הַשָּׁמַיִם: (טז) וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נָאִים יְקוֹק כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת בְּנֵךְ אֶת יַחֲדָד: (יז) כִּי בָרַךְ אַבְרָהָם וְהִרְבָּה אַרְבָּה אֶת זְרַעוֹ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכֹחֹל אֲשֶׁר עַל שֵׁפֶת הַיָּם וַיִּרְשׁ זְרַעוֹ אֶת שְׁעַר אֵיבָיו:

דרשת חז"ל:

הנה חז"ל דורשים שעבור כל מעשה החסד שעשה אברהם עם המלאכים יקבלו בניי שכר על כל פרט ופרט מהמעשה ואף בדקדוק מדה כנגד מדה את הפרט שנעשה בגופו הקב"ה בעצמו ישלם השכר והנעשה ע"י שליח אף בניי יקבלו ע"י שליח. כן מבואר בגמרא בב"מ דף פו ע"ב דורשת אמר רב יהודה אמר רב: כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו - עשה הקדוש ברוך הוא לבניו בעצמו, וכל [מה] שעשה אברהם על ידי שליח - עשה הקדוש ברוך הוא לבניו על ידי שליח. ועוד יותר דרשו במדרש רבה פרשה מח סימן י (דרש) ר"א בשם ר' סימאי אמר. אמר הקב"ה לאברהם אתה אמרת יקח נא מעט מיס, חייך שאני פורע לבניך, במדבר, וביישוב, ולעתיד לבא.

שאלות:

- א) ויש להקשות כיצד יתכן שמעשה הכנסת אורחים אחת כל כך הרבה שכר על כל חלק מהמעשה והרי כל אותו מעשה הוא דבר אחד עם אותם אורחים?
- ב) זאת ועוד הרי אברהם אבינו היה מכניס אורחים קבוע כדכתיב ויטע אשל שהיה לו אוהל עם ארבע פתחים מכל כיוון והיה מאכיל כל נצרך שהגיע לשם, ודוקא על מעשה זה שהיה עם המלאכים שלא אכלו רק נדמה שאכלו בזה דוקא קיבל כל כך הרבה שכר?
- ג) עוד עלינו להתבונן בניסיון העקידה בסוף הפרשה שהוא אחד מהניסיונות של אברהם אבינו ומבואר שאנו נהנים בזכות העקידה עד היום, ואף מצווים בראש השנה לעשות זכר לעקידת יצחק בתקיעת השופר שעל ידי זה הקב"ה יקום מכסא דין לכסא רחמים, והקשו המפרשים והרי השופר הוא זכר לעקידת האיל שנעקד במקום יצחק, ואינו אלא דבר שולי ועיקר הניסיון היה במה שעקד את בנו יחידו אשר הובטח לו שבו יקים זרע וממנו יצאו מלכים ומן הראוי לעשות זכר למעשה העקידה ולא לאיל?
- ד) גם בתורה מודגש שכל הברכות התברך עקב עקידת האיל ולא עבור עקידת יצחק כלשון הכתוב כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך יחידך, משמעות הדבר יען אשר עשית את הדבר הזה הכוונה להקרבת האיל וגם לא חשכת את בנך יחידך כאילו הקרבת בנו הוא דבר נוסף ושולי, ובגלל זה הוא מתברך הלא דבר הוא?

אהבת הכלל:

נקדים ונאמר כאשר נתבונן אהבת הכלל חיים קלים וכמה שאפשר בלי לטרוח זה הדבר הרצוי והמועדף, ולכן כל מצוה שאפשר לעשותה בנקל שמחים בה ואילו מצוה שצריך לטרוח נמנעים ממנה אם אפשר, ולכן בתפילה אוהבים את קיצורי הדרך כמה שאפשר ושמחים על כל הזדמנות שאין תחנון, ובברכותיו ישמח שלא יצטרך ליטול ידיו ולברך ברכת המזון, וברכישת חפצי מצוה ישמח אם מביאים לו הכל מוכן כגון תפילין מעדיף מי שיביא לו הכל מוכן מבלי בדוק ולחקור היטב ולטרוח אחרי כל פרט לברר מה דגתו, וכן לקנות ארבעת המינים יעדיף סט מוכן בהכשר שלא יצטרך לטרוח לבדוק ולחפש, ובדיקת חמץ יעדיף למכור ולצאת מהבית שלא יצטרך לטרוח הרבה בבדיקתו וכן על זה הדרך, אולם תורתנו הקדושה מלמדת אותנו בדיוק הפוך גודל מעשיו של האדם נקבעים ונמדדים לפי גודל טירחתו ומסירותו לקיום המצוה כי לפום צערא אגרא, ואדרבא קצורי הדרך האמיתי של הנשמה נעשה דווקא במעשים שהתאמץ וטרח בהן כי בזה משיג יותר מהר את שלימותו ושכרו.

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

גדולה מצוה בצער ממאה שלא בצער:

ולענ"ד לבאר העניין בהקדם אשר אמרו במסכת אבות פרק ה משנה כג בן הא הא אומר לפום צערא אגרא: והסיפו
במסכת אבות דרבי נתן פרק ג רבי ישמעאל אומר אם למדת תורה בילדותך אל תאמר איני לומד בזקנותי אלא למוד
 תורה כי אינך יודע איזה יכשר. אם למדת תורה בשעת העושר אל תשב לך בשעת העוני. אם למדת תורה בשעת שביעה
 אל תשב לך בשעת רעבה. אם למדת תורה בשעת הריחוק אל תשב לך בשעת הדחק לפי שטוב לו לאדם דבר אחד בצער
 ממאה בריוח שנאמר בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך (שם).

משל הלל הזקן להמחיש ערך הטירחה:

ועוד הוסיפו חז"ל במסכת אבות דרבי נתן פרק כז בן הי הי אומר לפום צערא אגרא. מעשה בחמר אחד שבא אצל הלל
 הזקן א"ל רבי ראה מה אנו יתרים מכם שאתם מצטערים בכל הדרך הזו ועולים מבבל לירושלים ואני יוצא מפתח ביתי
 ולן בפתחה של ירושלים. שתק והמתין לו זמן א"ל בכמה את משכיר לי חמורך מכאן ועד אמאום. א"ל בדינר. עד לוד
 בכמה. א"ל בשנים. עד קיסרין בכמה. א"ל בשלש. א"ל ראה אני לפי שאני מרבה את הדרך את מרבה את השכר א"ל
 הן לפי הדרך הוא השכר. א"ל לא יהי שכר רגלי כשכר רגלי הבהמה הוא שהיה הלל מקיים לפום צערא אגרא:

ביאור גדולת מעשה החסד שעשה עם המלאכים:

ולפי זה מובן היטב מדוע מעשה חסד זה של אברהם אבינו השם התייחס אליו באופן מיוחד, מאחר והיה ביום השלישי
 למילתו שזה היום שכואב ביותר עד כדי כך שהקב"ה הוציא חמה מנרתיקה בשביל שלא יצערו ויטריחו אותו, אולם
 אברהם אבינו לא שמח שנפטר מאורחים שלא באו בגלל החום אלא ההפך נצטער ועמד בפתח כחום היום לצפות אולי
 יהיה איזה אורח ומתוך צערו הקב"ה שלח לו אורחים מלאכים לרצותו, ומאחר והכל נעשה במסירות נפש ובמאמץ
 גדול למרות שאינו מחוייב לכן היה שכר גדול על מעשה הזה יותר מכל מעשי החסד שהיה עושה, ושילם לו שכר בדקדוק
 שכל דבר שעושה בגופו הקב"ה עשה לבניו בעצמו היות וכאשר עושה בגופו מתאמץ יותר וממילא שכרו יותר ומה שעשה
 על ידי שליח שפחות התאמץ שולם השכר על ידי שליח מדה כנגד מדה.

מעלת ההשכמה:

ולפי יסוד זה נוכל להבין מדוע מבואר **במסכת ברכות דף ח ע"א** אמרו ליה לרבי יוחנן איכא סבי בבבל. תמה ואמר למען
 ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב, אבל בחוצה לארץ לא? כיון דאמרי ליה מקדמי ומחשכי לבי כנישתא, אמר
 היינו דאהני להו. כדאמר רבי יהושע בן לוי לבניה קדימו וחשיכו ועיילו לבי כנישתא, כי היכי דתורכו חי. וכתב על כך
 במעשה רקח הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ח וז"ל ופוק חזי שהדבר מוחזק גם בדורותינו שכל מי שמשכים לבית
 הכנסת וכו' הוא מאריך ימים ישמע חכם ויוסף לקח. ועוד מבואר **במסכת שבת דף קנז ע"א** אמר רב יהודה בר שילא
 אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן ששה דברים אדם אוכל פירותיהן בעולם הזה, והקרן קיימת לו לעולם הבא. ואלו הן
 הכנסת אורחין, וביקור חולים, ועיון תפלה, **והשכמת בית המדרש**, וכו'. ויש לתמוה מדוע נאמר על המשכים והמחשיך
 זוכה לאריכות ימים ולא עצם התפילה? וכן מה שאמרו אוכל מפרותיהן בעולם הזה בגלל השכמת בית המדרש ולא על
 עצם התפילה? אולם התשובה לכך כי עצם התפלה הוא חובה אך ההשכמה או החשכה אינה נובעת רק מרצון ובמסירות
 בזה שטורח ומתאמץ יותר וזה גילוי על מהות התפילה ושכרו גדול, והוא יסוד גדול בעבודת השם כיון שלעצם קיום
 המצוה יש טענה של הקב"ה לאדם כמו שכתוב **באיוב פרק מא פסוק ג** מִי הִקְדִּימִי וְאֲשַׁלֵּם תַּחַת כְּלֵי־הַשָּׁמַיִם לִי־הוּא:
 הרי הקב"ה נותן לאדם את כל האמצעים בכדי לקיים את המצוה והכל מאיתו יתברך וכל שכרו של האדם בתוספת
 שעושה מרצונו טורח ומתאמץ ובה מגלה על מהות מעשיו, וכמ"ש התנא אנו משכימים והם משכימים וכו' אנו עמלים
 והם עמלים וכו'. ואפשר להוסיף שזה רמוז בלשון הפסוק מי הקדימני ואשלם, הכוונה בזה מי שהקדים והתאמץ לעשות
 רצוני אשלם לו על עצם ההקדמה ולא על עצם קיום המצוה.

תירוץ הקול יהודה על זכר העקידה:

ובדרך זו תירץ ראש ישיבת פורת יוסף הרה"ג יהודה צדקה זצ"ל בספרו "קול יהודה" שאמנם עיקר הניסיון הוא מעשה
 העקידה, אך אין ראיה ממעשה העקידה שעושה מרצון ציווי הקב"ה ויתכן שעושה בעל כורחו היות ואין ביכולתו
 להתנגד לציווי הקב"ה ולכן הוא עושה כי אין אפשרות להינצל מהקב"ה, אולם אחרי שכבר עבר הניסיון והקב"ה ציווה
 אותו שלא לשחוט כאן המבחן האמיתי לאברהם אבינו האם רצה לעשות רצון השם בלב שלם או מחוסר ברירה, ולכן
 בזה שחיפש ולקח את האיל להקריבו במקום בנו הוכיח סופו על תחילתו, שאם עשה מפחד אם כן כאשר נפטר ואמר
 לו המלאך להימנע משחיטת בנו מיד היה לו ללכת ומדוע לחפש איל וכו', אך בזה הוכיח שהכל נעשה מרצון ובלב שלם
 ולכן לא היה רגוע שלא יתקיים רצון השם להביא הקרבן לקב"ה, נמצא שהסימן שעושה מרצונו הטוב ומוכיח סופו על
 תחילתו זה הקרבת האיל, ולכן עושים זכר לגדולת מעשה העקידה דווקא מהקרבת האיל.

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

מעשה שהיה:

וסיפר מעשה שהיה עם הרב יצחק לוי ז"ל שהיה לו רשיון לבקר במאסר, אך פעם הלך כדרכו והשומר סירב לאפשר לו הכניסה, וכמה שהסביר שהוא רק מתנדב לעודד ולתקן לא הורשה כי הגוי אמר לו אין מושג של מתנדב, אולם הריי"ל הסתובב ומצא שיש פתח נוסף מעברו השני ושם הראה את התעודה ונכנס, ואחר כך פגשו השומר הראשון ושאלו כיצד נכנס והסביר לו שהלך לצד השני ושם נתנו לו להיכנס, השיב אותו שומר ואמר עכשיו אני מאמין שאתה מתנדב שאם היה עם שכר א"כ יש לך סיבה לפטור עצמך שלא הורשתה לנכנס, ואם למרות זאת התאמצת לחפש דרך אחרת להיכנס סימן שהנך עושה מהתנדבות ומרצון.

יסוד הנוב"י כיצד השטן נסתם פיו בתקיעות השניות:

וביסוד זה מבאר הנודע ביהודה מדוע אומרת הגמרא במסכת ראש השנה דף ח ע"א שבתקיעות ראשונות השטן מתבלבל ובתקיעות השניות נסתם פיו. ושאל הנודע ביהודה מדוע בתקיעות השניות נסתם פיו של השטן? ותירץ היות ומתאמץ לעשות תקיעות נוספות על החיוב, בזה מגלה על הרצון לעשות רצון השם וזה נחשב תשובה מאהבה שמסוגלת להפוך את כל העברות לזכויות ושוב לא כדאי לשטן לקטרג כי יגרום לריבוי זכויות.

מעשה עם רוטשילד חסד בגופו:

וכמעשה של ר' יעקב רוטשילד אדם שנזקק לנדוניה לחתן בנותיו ולרש אין כל ויעצו לו ללכת אליו, ואכן כאשר הגיע לעירו ניסה לשאול אנשים כיצד יוכל לפגוש את רוטשילד, והשיבו לו רק בביהכ"נ, כאשר הגיע לבית הכנסת המיועד מפני הבושה המתין עד לאחר התפילה והמתין שילכו האנשים עד שנשאר זקן אחד וניגש אליו בבקשה אולי יוכל לעזור לו לומר לו היכן רוטשילד מתגורר, השיבו הזקן שיבא איתו ויראה לו את דירתו, ובלכתם בדרך שאלו הזקן לשם מה הוא נזקק לרוטשילד, וסיפר לו על מצבו הכלכלי הקשה ובנותיו בגרו ואינו יכול לשדכן כי אין לו נדוניה, כאשר הגיעו לבית אמר לו הנה הבית תיכנס לבית ותמתין, וישב להמתין והנה לאחר ההמתנה יוצא אליו אותו זקן וקרא לו להיכנס ופתאום מתברר לו כי הוא עצמו רוטשילד, אמר לו רוטשילד דע לך שדרכי לתת סכום קבוע לסיוע עבור חתן וכלה כי זה מה שהקצבתי, אולם אצלך אני יתן לך כפול, והסביר לו מדוע כיון שתמיד שולחים לו מכתב לבקש תרומה לחתן וכלה ואני שולח את התרומה, אבל אצלך כיון שזיכית אותי לעשות חסד לא רק בממוני אלא גם בגופי להראות לך היכן המקום והדרך והגדלת את מצות החסד לכן אני נותן לו כפול.

מוסר השכל:

נמצינו למדים שאמנם כאשר האדם עושה מצוות ומעשים טובים וחסדים אין כל המעשים והעושים שוים כי יכול להיות שעושה אלפי מצוות ומעשים טובים ואינו מקבל שכר כמו מעשה או מצוה אחת במסירות ובמאמץ כי לפום צערא אגרא וכן בכל המצוות שגודל המצוה נמדד לפי המסירות והמאמץ שהוא עושה בקיום המצוות, ורק הקב"ה אשר בוחן לבבות יודע לבחון מעשיו של האדם עד כמה התאמץ ומסר נפשו על המצוה או מעשה טוב, ולזאת פעמים רבות רואים שבמעשה אחד של מסירות נפש משיג גדולות ונצורות כמו אצל אברהם אבינו למרות שכל ימיו עשה חסד למרות זאת מכל מעשיו מצאה התורה לנכון ללמדנו שדווקא המעשה שעשה עם המלאכים למרות שלא אכלו כיון שעשאו במסירות מיוחדת זכה לבניו אחריו שכר גדול עצום ורב, ולזאת הפך מוסכמות החברה לחפש קיצורי דרך והקלות בקיום המצוות וחסדים, אלא אדרבא כאשר הקב"ה מזמן לו מצוה במאמץ וטורח זו הזדמנות שהקב"ה מגלגל לידו לעשות לו קיצור דרך להשגות גדולות ונשגבות לו ולבניו אחריו עד סוף הדורות.

החותם בברכת שבת שלום ומבורך
בידידות ואהבה מרדכי מלכא